

COMUNA IZVOARE, EVOCATĂ DE TRIUMVIRATUL ACADEMIC CAPCELEA

Doctor în istorie **Ion Valer XENOFONTOV**

E-mail: ionx2005@yahoo.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5993-1235>

Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan”

Pornind de la afirmațiile marelui Nicolae Iorga, că nu putem avea un tablou complex al spațiului românesc fără a cunoaște istoria fiecărei localități, monografia *Comuna Izvoare (Florești): istorie și actualitate* se înscrie armonios atât în dimensiunea ideaticii cognitive, cât și a celei simbolice.

Lucrarea reprezintă o retrospectivă a localității din anul atestării documentare, 1552, cu o aducere a evenimentialului până în prezent. Au fost sintetizate informații referitoare la localitățile comunei Izvoare – cea omonimă, Bezeni și Scăieni.

Elaborată cu acribie profesională, dar și cu o ușoară trenă emoțională, lucru firesc în cazul autorilor-băștinași, cartea editată de triumviratul academic Capcelea: Valeriu (doctor habilitat în filosofie), Victor (doctor în științe geonomice) și Grigore (doctor în psihologie), este unică în felul său: ea ne prezintă itinerarul unei istorii colective prin prismă individuală, or acest fapt îi conferă un pronunțat accent de originalitate.

Cartea este elaborată în spiritul școlii monografice fondate de sociologul român Dimitrie Gusti, care prevedea ca în baza unor investigații complexe să fie întocmite micromonografii ale localităților rurale¹. Totuși, la o lectură atentă vedem că volumul de față are o *puternică marcă identitară*, care o diferențiază net de cele cca 300 de monografii consacrate localităților din Republica Moldova. Narativul textual, unul esențialmente științific, deseori este completat/intercalat cu studii de caz, tablete literar-memoralistice, adevărate pastile artistice (elaborate cu har de Grigore Capcelea), care acționează nu doar asupra rațiunii, ci lasă o amprentă profundă și asupra spiritului. Or, această formă de transmitere a mesajului, va largi, în mod cert, grupul-țintă de cititori din perspectiva vârstei, pregătirii intelectuale și a spațiului de coabitare.

¹Bădescu I. Școala Gusti: universalitatea paradigmei gustiene a sociologiei rurale. În: *Tratat de sociologie rurală* / Coord.: I. Bădescu, Ozana Cucu-Oancea și Gh. Șișeștean. București, Editura Mica Valahie, 2009, pp. 55-74.

Valeriu CAPCELEA, Victor CAPCELEA, Grigore CAPCELEA. *Comuna Izvoare (Florești): istorie și actualitate*. Chișinău, Prop-Mapix, 2021. 350 p.

În edificarea discursului științific surprinde diversitatea surselor istorice utilizate de cei trei autori. S-a pus accentul pe *sursa primară*, pe izvorul istoric. Sub acest aspect, prevalează documentul inedit (materialele din arhivele republicane, raionale și cele locale), mărturia (sursa orală), memoria provocată, notițele biografice, corespondența, datele statistice, mass-media etc. Osatura textului este susținută și pe documentul edit, ajustat la extragerea conținuturilor de esență locală. S-a utilizat literatura științifică de sorginte istorică, antropologică, sociologică, filosofică, economică, administrativă, ecologică etc. O valoare incontestabilă o reprezintă sursele iconografice (fotografiile), care vin să completeze din abundență narativul. Lucrarea este ilustrată cu materiale cartografice, diagrame, tabele, scheme.

Conținutul monografiei este axat pe cei *trei piloni* care oferă individualitate demersului: spațiu, oameni și istorie. *Spațialitatea* include cadrul geografic (poziția geografică, structura geologică, relieful, clima și condițiile agroclimaterice, solurile, structura fondului funciar și a terenurilor agricole) al comunei

Izvoare, flora și fauna, rețeaua hidrografică, ecologia (pp. 11-16), evoluția organizării administrativ-teritoriale, schimbările de hotar/moșie, poli-administrativ (pp. 17-18). Pornind de la denumirea localității, autorii au abordat generos subiectul complexului de izvoare, care reprezintă o marcă identitară a sacralității spațiale (pp. 36-37).

Ca un fir roșu pe parcursul întregii cărți figurează *sătenii*. Sunt scoși în evidență cei care au reușit să-și contureze biografia privată în cadrul Miciei Patrii – a localității –, dar și cei care au transgresat hotarele satului și au „purces” în lumea mare. Totuși, rădăcinile și firele increate ale localității sunt atât de puternice, încât și sătenii renumiți, „împământeniți” peste mări și țări, la fel tind să revină cu orice ocazie acasă. Impresionează diversitatea de talente pe care l-a dat acest mic spațiu: medici, filosofi, istorici, savanți, profesori universitari, cântăreți, sportivi, jurnaliști, ecologiști, sculptori, filologi, miniștri, pedagogi, designeri ș.a. (pp. 264-327). Autorii au prezentat primarii din perioada românească și cea de după declararea independenței de stat și președinții sovietelor sătești din perioada sovietică (pp. 19-30). Biografiile elaborate în profil enciclopedic includ toate componentele unor dicționare enciclopedice biografice. Pe anumite segmente cronologice sunt inserate organigrame ale Primăriei comunei Izvoare (p. 62); tabele cu date ale recensămintelor din anii 1835 și 1850, 1858, cu indicarea capilor de familie (numele, prenumele), soției (prenumele), copiilor (specificate prenumele). Informațiile documentare relevă vârsta și categoria socială (pp. 40-59, 76-78, 87-88). Este o panoramă la care poate face referință oricine din săteni pentru a-și identifica strămoșii. Au fost scoase în evidență familiile remarcabile din comuna Izvoare (Galbur, Capcelea, Zgavordei) (pp. 328-331). Sunt prezentate studii de caz, cum ar, de exemplu, Odiseea lui Valiuca Novac, pășaniile unui elev ștregar care a ajuns să fie unul dintre oamenii emblematici ale comunei Izvoare (pp. 332-339).

Structura lucrării include toate componentele vieții materiale (economie, infrastructură, meșteșugărit) (pp. 108-141), administrative (structuri instituționale) (pp. 17-18), sociale (spitalul, ambulatoriul și Centrul Medicilor de Familie, sportul) (pp. 187-197, 248-263), culturale (cămin cultural, biblioteca, muzeul, monumente, ansambluri artistice, arta, artizanat)

(pp. 206-247) și spirituale (lăcașul de cult) a localității. Un loc important a fost rezervat învățământului și educației preșcolare, dascălilor, formatori de generații. Autorii au acordat o atenție specială religiei, bisericii și comunității de cult creștin-ortodox din localitate (pp. 198-205). Poate că anume aici stă unul dintre secretele acestei localități – pietatea aparte manifestată față de educator, învățător, profesor (pp. 142-186) și preot.

Cartea surprinde cu convicțiune impactul marilor perturbații militare, politico-ideologice asupra destinului localnicilor: războaie, foamete, deportări, colectivizare, mobilități geografice. Autorii au expus informații referitoare la „elementele antisovietice” și la locuitori deportați în anii 1941, 1949 (pp. 63-71). Toate acestea au fost prezentate cu o conexiune directă asupra proceselor demografice din localitate și în istoria recentă a localității. Din această perspectivă, liantul care face legătura dintre trecutul, prezentul și viitorul comunei Izvoare constituie *istoria*. Faptul istoric este prezentat în context universal, național și local. S-au studiat particularitățile fiecărei perioade, au fost scoase în evidență mărturiile arheologice și realitățile timpului prezent. Deseori sunt reliefate opiniile specialiștilor consacrați în abordarea anumitor probleme controversate ale istoriei.

Autorii au considerat necesar să prezinte și preferințele electorale ale locuitorilor comunei Izvoare pe parcursul anilor 2009–2020 (pp. 105-107), scoțând în evidență susținători înveterați pentru anumite partide și candidați.

Lucrarea finalizează cu o Bibliografie selectivă, care include 58 de titluri (pp. 342-345).

Conținutul textului, elaborat la un înalt nivel științific, este expus într-o manieră sobră, fapt ce facilitează parcurgea lejeră a textului. Putem vorbi astfel despre un stil științific și științifico-popular inedit, *stilul capcelean*, unul ancorat în valorile perene ale spațiului nativ, cel care extrage seva eternității din baștină, dar care totodată o propulsează spre cele patru puncte cardinale. Este un concept bine ajustat la formula consacrată: *gândim universal însă acționăm local*. Sau, istoria comunei Izvoare este cel mai frumos dar pe care-l pot oferi fiii satului acestui spațiu sacru, loc din care s-au alimentat cu nesaț în modelarea propriei personalități.